

Posudek rigorózní práce

Autor práce: Mgr. Eva Smejkalová

Název práce: Obtíže u dětí přípravných tříd se zaměřením na narušenou komunikační schopnost

Oponent: *PhDr. Lenka Felcmanová, PhD.*

Autorka se ve své rigorózní práci zabývá problematikou narušené komunikační schopnosti u dětí navštěvujících přípravné třídy základních škol v Ústeckém kraji, konkrétně na Litoměřicku.

K teoretické části práce

Oceňuji rozsah a integraci informačních zdrojů v teoretické části práce. Autorka pouze neřetězí sdělení jednotlivých autorů, je patrná pečlivá příprava a analýza informačních zdrojů. Je zřejmý zájem o logopedii jako vědní disciplínu, vývoj řeči a narušenou komunikační schopnost.

Dílčí připomínky k obsahu:

Sekundární citace např. na str. 15 a 16 nejsou uvedeny správně. Na str. 15 je citována novela školského zákona z roku 2015, kde autorka konstatuje, že přípravné třídy již nepatří do systému vzdělávání dětí s lehkým mentálním postižením, tam však podle legislativní úpravy nikdy nepatřily, byť byly při základních školách praktických často zřizovány. Na str. 46 je odkazováno na vyhlášku č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, která však již v současné době neexistuje, což by bylo vhodné v textu zohlednit. S ohledem na zaměření kapitoly (předškolní vzdělávání) by bylo vhodné zmínit především prováděcí předpis č. 14/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který předškolní vzdělávání upravuje, v práci je uveden pouze odkaz na jeho dílčí novelu.

Termín individuální inkluze (str. 47) není legislativním ani odborným termínem, bylo by vhodnější použít vzdělávání v běžné mateřské škole. Zákon o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů je v platnosti od roku 2014, v práci je odkazováno na jeho věcný záměr, který přijetí zákona předcházelo. K uvedení počtu přípravných tříd a dětí v nich by bylo vhodné uvést aktuální statistická data – 341/4377, je-li uváděno „v současné době“. V komentáři k poklesu počtu přípravných tříd ve školním roce 2017/2018 v Ústeckém kraji by bylo vhodné doplnit, že legislativní změnou je opět umožněno, aby do přípravných tříd chodily i děti, které nemají odklad povinné školní docházky srov. § 47

školského zákona: „*Obec, svazek obcí, kraj a registrovaná církev a náboženská společnost, které bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, mohou zřizovat přípravné třídy základní školy pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky*“.

Na str. 60 je v souvislosti se vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami opětovně odkazováno na již neplatnou právní úpravu – vyhlášku č. 73/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů a ustanovení § 16 školského zákona před změnou v roce 2015.

K výzkumné části práce

Formulace výzkumného záměru je poněkud nejasná. Výzkumné cíle jsou formulovány spíše jako popis procesu sběru a analýzy dat, než jako popis toho, čeho má být výzkumem dosaženo (srov. hlavní cíl „analýza nejčastějších obtíží...“; dílčí cíle „sledování celkového vývoje dítěte, aktivní pozorování v přípravných třídách s následnou analýzou vzdělávacích pokroků dítěte z pohledu jeho školní způsobilosti“). Autorka za respondenty označuje přípravné třídy. Dále uvádí, že výzkumným vzorkem bylo 128 dětí z přípravných tříd z Litoměřicka, jinde 15 přípravných tříd, avšak výzkumným nástrojem byl dotazník určený pedagogickými pracovníky a respondenty tedy byli pedagogičtí pracovníci, k nim však žádné údaje uvedeny nejsou. Ani výzkumná otázka není formulována v souladu s poznatky z oblasti metodologie výzkumu *Ověřit, zda dojde ke zlepšení komunikačních schopností dětí s NKS po absolvování přípravné třídy.*

Autorka se pokusila stanovit výzkumné hypotézy, avšak z metodologického hlediska ne zcela dobře. Formulace výzkumných hypotéz je spíše snahou o potvrzení všeobecně známých faktů (např. „*Vliv rodinného prostředí ovlivňuje výchozí stav komunikačních schopností žáka*“). U výzkumné hypotézy 3 – „*Absolvováním přípravné třídy s aplikací logopedické intervence dojde u žáků s narušenou komunikační schopností ke zlepšení komunikačních schopností*“ nebyly použity výzkumné metody, které by umožňovaly získání potřebných dat pro její ověření. Autorka využila metody dotazníku, kdy pedagogičtí pracovníci vyjadřovali svůj názor na aktuální míru rozvoje dětí ve stanovených oblastech na základě realizace určitých diagnostických aktivit, nebyla však stanovena kontrolní skupina, aby se odlišil vliv intervence od spontánního dozrávání a dalších proměnných (např. realizované intervence mimo školu). Jinde autorka namísto dotazníku hovoří o výzkumném nástroji, není přitom zcela zřejmé, zda respondenti dotazník vyplňovali na základě jednotné sady úloh a materiálů pro děti, které autorka respondentům distribuovala a v jejichž využívání je i zaškolila. Pokud k tomuto nedošlo, validita získaných informací tímto postupem

mohla být značně negativně ovlivněna. Z prezentovaných informací spíše vyplývá, že autorka pouze poskytla dotazník vedení škol k distribuci pracovníkům přípravných tříd. Toto by bylo vhodné ozřejmit při obhajobě práce. Taktéž bude vhodné ozřejmit využití hodnotící škály u jednotlivých položek dotazníku, protože různě v textu jsou uváděny odlišně od ukázky záznamového archu dotazníku příloze práce.

Je škoda, že se informace, které autorka získala studiem informačních zdrojů k pedagogickému výzkumu nepodařily zcela převést do její vlastní výzkumné práce (zejm. v oblasti metodologické). Rozdíl mezi kvalitou zpracování teoretické a výzkumné části práce je poměrně značný.

Závěr: Rigorózní práci doporučuji k obhajobě s výhradami, které se vztahují zejména k výzkumné části práce.